

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 19. julija 1876.

O b s e g: Kedaj je pravi čas žetve. — Gospodarska skušnja. — Gospodarske novice. — Živinozdravniška skušnja. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — O vcenitvi zemljišč zaradi vravnjanja gruntnega davka. — Kaj so akcije ali delnice. — Zapisnik 38. odborove skupščine Matice slov. 13. julija 1876. — Pogovor dveh Kranjskih kmetov o Turški vojski. — Nekateri pregovori v Slovenskih goricah. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kedaj je pravi čas žetve.

V 26. listu so „Novice“ povedale, kedaj je pravi čas košnje, naj povedó danes, kedaj je pravi čas žetve.

Pri žetvi utegne gospodar zabresti v dve napaki: ali da prezgodaj dá žeti, ali pa prepozno. Oboje je škodljivo in to prav škodljivo. Res je sicer, da se to manjkrat primeri, da se prezgodaj žane; prav pogostoma pa se pri kmetih nahaja prepozna žetev. Glavna krivda ene ali druge napake pa je to, da pri prostim kmetičem podlage manjka, po kateri bi navedeni napaki razsodili, to je, manjka jim znanja kemije.

Kedaj je žetev prepozna? — Žetev je takrat prepozna, kedar je slama že popolnoma zvenéla in je zrnje v klasji trdo ali kakor ga sem ter tje imenujejo, do „mrtvega zrelo“.

Škoda, ki izvira iz takih prepoznih žetev, je mnogovrstna.

Eno je to, da se pri žetvi, vezanji in stavljanji snopov, pri nakladanji in odkladanji prezrelih snopov toliko zrnja pogubi, kolikor se ga je vsejalo. Da to ni preveč rečeno, temu je dokaz to, da po preoranem strnišču se cela njiva tako gosto posejana kaže, kakor da bi jo bil gospodar nalašč posejal. Tudi vrabcev in družih tičev se vidi obilo na taci njivah, kamor tudi kuretina rada zahaja. Razen raztresanega zrnja se pri prezrelem žitu, posebno rži in ječmenu, klasje rado lomi, ki se potem po polji pogublja.

Druga škoda prepozne žetve je ta, da je zrnje veliko manj vredno, kakor bi bilo, ko bi se bila žetev o pravem času opravila. Kemija namreč spričuje, da vsako zrno en mesec pred prezrelostjo sladkora (cukra) in mlečnega soka v sebi ima in da se ti tvorini polagoma strdite zato, ker se sladkor premeni v moko, — mlečnati sok pa v vlečič (Kleber) in pa v beljakovec. Ko se je ta prememba zgodila (in to se zgodi 14 dni pred tako imenovano „mrtvo zrelostjo“), takrat ima zrno (seme) največ močca (Stärkemehl) in pa vlečca (Kleber) v sebi; takrat je zrnje najtežje, takrat dá največ in najlepše moke, pa najmanj otrobov, ker takrat je njegova luskinja najtenija. Vsakdo pa vé, da je moka več vredna kakor so otrobi, in da mlinarji, peki in pivarnice žito s tenkimi luskinjami, tedaj tako, ki malo otrobov, moke pa veliko dá in je težje, plačujejo

veliko dražje kakor prezrelo (do mrtvega zrelo), ki je zgubilo navedene lastnosti.

Tretja škoda prepozne žetve je ta, da vlesenéla slama trda postane in za klajo veliko manj vredna.

Kdor te trojne preočitne škode prepozne žetve ne vidi, mora leslep biti, in ni mu pomagati, če gospodarstvo njegovo gré rakovo pot.

Al tudi prezgodnja žetev je napačna in gospodarju na škodo. Prezgodnja žetev pa je ona, ko je slama še zelena, zrnje v klasji pa še mlečno.

Če tako žito prezgodaj žaneš, se zgrbi zrnje, manjše in lože postane. Slama taka, še zelena, res, da je bolj redivna, tedaj za klajo več vredna, al neumen gospodar mora biti tak, kdor si zavoljo slame pokvari veliko več vredno zrnje.

Pravi čas žetve, to je, oni čas, ko je zrnje najtežje in v luskinjah najtanjšje, slama pa je najmanj klajne vrednosti zgubila, vsak umen in misleči gospodar po takem prav lahko določi. Manj skušenim kmetom pa naj veljá to-le vodilo: „Raji dva dni prezgodaj, kakor dva dni prekasno!“

Pri sočivji (fižolu, bobu, grahu) je pa druga kakor pri žitu. Pri fižolu in bobu ne smeš čakati tako dolgo, da stročje začne črneti; treba je, ga izruti, ko se je fižol v stročji popolnoma izrastel. Grah in grahoro pa spravi domú, ko je večina onega stročja, ki je prvo cvetelo, zrelo, čeravno so na vrhu stebelj še nekateri nezreli stroki ali celó v cvetji. Lečo spravi domú že, ko je na pol zrelo, in zmirom le o lepem vremenu, sicer rada iz strokov izpada.

Gopodarska skušnja.

* *Bramorje pokončati* je zdaj ugoden čas. Ta žival na suhih travnikih, njivah in po vrtilih koplje ravne hodnike in pri tem delu ogrize in ogloda vse tanke korenice in celó mladim drevesom škodo dela. Samica znese meseca junija in julija v okroglo jamico poldrug čevelj pod zemljo do 300 rumenkastih, kot konoplino zrno debelih jajic. Ličinke (črvi) živé nekoliko časa v društvu; takrat je najlože jih izkopati in pokončati. — To starodavno skušnjo potrjuje predstojnik podružnice Idrijske gosp. Leskovec, ki nam piše, da se je ondi in tudi drugod sila veliko tega škodljivega mrčesa letos prikazalo na vrtilih in na njivah, in da se mu je posrečilo, cela gnjezda bramorjev pokončati. Zato priporoča, naj se tako-le ravna: Gospodarji, ki imajo travnike ali